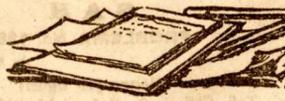

INSEMENARI

Richard Arapu

S'a stins, la Paris, bolnav de inimă, Richard Vasile Arapu, originar din Botosani. Era folietonistul științific al ziarului Le Temps.

Folietonul științific al lui Le Temps are autoritatea studiilor din marile publicații „Revue scientifique și Revue générale des sciences pures et appliquées”.

Richard Arapu avea un deosebit dar de a releva punctele de epatenie ale unei opere din domeniile fizicii, meteorologiei, biologiei, geologiei, chimiei industriale, oceanografiei, etc.

Expozitiile, notele, actualitățile, lucrurile lui sunt numeroase. Ele ar putea forma câteva volume, cari s'ar casti totdeauna cu plăcere și cu folos.

Indoitul său nume de bolez: Richard-Vasile, numele eterogene ale aceluia cari au semnat înștiințarea funebra, numele celor de altă rasă și care era intradit prin frății săi, și faptul că el scria în limba franceză, arată că vechiul noam moldovenesc Arapu, se găsește omenii cari au tolelea că dragostea pentru știință și călătoria dragostea, întemeietoare de căminuri, nu vor să ste de acele hotare arbitrate pe care anume teoriile etnice tin să le perpetueze pentru omenii.

Cultura Națională

Reprezentanții presei au fost chemați să viziteze atelierele unui nou institut de editură, întemeiat de d. Aristid Blanc și pus sub plicuța conducere a d-lui Simionescu-Râmniceanu.

Ne obișnuim cu „cartea urată” ori de câte ori a fost vorba de un tipar românesc. Alături de o carte stărească, volumul românesc nu te atrage de cât prin conținutul lui. Vestimântul îi era mai totdeauna mizerabil. De astă dată, cărțile puse în vânzare de „Cultura Națională” sunt o adevărată podobă în bibliotecă unui bibliofil rafinat.

Instalația vestitelor monotypuri, care înving linotypurile, pun nou institut de editură pe treapa a patra din intrarea Uroșu, iar mașinile plane, tip american: Miehle, sunt cele din țară care au trecut granița la noi. Prevăzute cu aparate automate, ele au un tiraj dublu față de mașinile plane obișnuite.

Cel care au văzut la librării, cărțile cele noi, își mai pot da seama și de atelierele de legătorie instalate în vasta clădire din Calea Șerban-Vodă.

În această însemă zăină, în care s'au adunat cele mai perfecte mașini, din acelea care înlocuiesc omul, dând acestuia numai grije unei atenții odihnite, fortificate și armate de omenii, care dola director și până la cel din urmă zețar, muncește pe tăcute pentru o adevărată cultură națională. În cele 34 de locuințe pentru lucrători, domnește o liniște și o curățenie de învidiat. Magazinele în care sunt depozitate o sută de vagoane de hârtie stăreală, așteaptă să s'arvie treptat pe piață, cele mai bune și folositoare opere române și străine, după un plan stabilit cu sistemul de un consiliu de intelectuali adunați cu grije și folos.

„Cultura națională” va juca un rol însemnat în mișcarea noastră culturală și artistică.

Ardealul din Cluj

Cine a văzut Clujul în vremea din urmă n-a putut nega, că „Mica Atenă”, orașul de pe lângă mănăstirea Someșului a făcut uriașe progrese culturale. Capitala Ardealului în care era sălăluită multă aroganță a Contilor și a Vițădilor, și în care politica nenorocită ungurească găsea destul prilej ca să persecute pe nedrept civilizația română, excomunicată nu numai din sălile de ședință ale judecătorilor, ci și din coridoarele bunăstătoare ale Universității — azi recucerită culturii românești, cu o glorioasă propășire a industriei și comerțului român, aprănd pe orizont semne de adăncă prefacere a întreg caracterului ardelean. Pretutindeni scoli românești, firme, două teatre românești, ziare, librării românești, bănci, prăvălii cu negustori, cari s'au simțit trufași de-a recunoaște tradiția unui Eremia și Cîrcu. Tipografia românească, această puternică elemente de propagandă românească — s'au înmulțit asemenea în Cluj, și apar, în vitrine, curajoasă și biruitoare cartea românească tipărită în Cluj, unde stătuia unui rege renegat își îndoaie privirea spre miază noapte.

Casele de editură din Cluj, sânt foarte numeroase. Ungurii au câteva tipografii excelente, cele case de editură Laplădă, care tipărește cărți foarte artistice. Evreii asemenea au casa lor de editură: Habimah, care se trudește să readucă la zionism pe evreii convertiți — și afișele teatrului evreesc „Habimah” din Cluj, sânt documente pentru Liga Națiunilor. Toțan și cevalor, românul nu se gândește la oprirea celorlalți. Una dintre puternicele instituții culturale este și societatea pe acțiuni „Ardealul”, care nu este numai o întreprindere comercială, ci și-a propus — înudabil și cuminte — să încurajeze cultura românească. Ardealul a tipărit și în acest an sute de mii de cărți românești; Dacoromania, eminența publicației a muzeului limbii române, trei lucrări de talentul și apreciatul Lucian Blaga. Pașii profunzi, famoși și o operă filosofică, năvelele d-lui Agribăneanu (Robirea sufletului), o minunată carte cu versuri pentru copii de d. Hrisănt P. Dascălescu: Anechote și versuri; Biblioteca copilor (în numere consecutive); Un mare Dicționar juridic al profesurii dr. Tr. Pop. zeci de studii și opere de știință făcându-se și tipar multă vreme al „Gândirei”, care a dat Clujului o revistă de idei și o puternică simulare a gustului public pentru rafinarea intelectuală. Și „Ardealul”, cu planuri realizate, își mărește activitatea. Își îmbogățește atelierele cu noui mașini, execută cu constință programul propus: romanizarea desăvârșită, cu armele cele mai sigure: ale culturii. Să nu uităm, că „Ardealul” este condus de d. Victor Stanciu, tânărul și savantul profesor universitar, care în 1915 a avut curajul să adune la un loc pe toți scriitorii români din Ardeal împrejur revistei „Pagini literare” și a tipărit, în sute de mii de exemplare în acele vremuri urgiste lectură românească în Biblioteca Semănătorului, care și însemnat-vă bine, administratorul frumosei întreprinderi românești este d. Nichin, editorul „Tribunului” din Arad.

„Ardealul” nu a uitat Ardealul!

Scritorul uigias

După povestea lui Georg Kaiser, genialul scriitor german, declarat ca hot și condamnat pentru furt la pușcărie, acum luca literară are o nouă sensație criminală. Este vorba de René Maran, al cărui roman senzational Batavia a fost premiat cu premiul Goncourt acest an și este considerat ca evenimentul literar al Franței moderne. Maran este funcționar în Colonie franceze și la 26 Iunie 1919 a fost condamnat cu cincizec de franci amendă, de judecătoria din Bangui (Africa de Sud) pentru că a pământ pe un negru. Dar palma aplicată mai mult, ca o măsură ritnică a celor zece degete pe obrazul altuia, a fost un pumn de boxă... Și în urma loviturii, pe care justiția franceză o protejia cu 50 franci, Negrul s'a întors la strămoșii lui profunzi în aburi.

Ziarele parisiene cari sunt enorm de ocupate, publică nenunțabile articole în afacerea aceasta și discută cu vehemență ca-puzul lui.

Adnotații estetico-gramaticale

Oul, cîi și cvl. — De sigur numele lui Edgar Quinet n'o să-l scriem Chînet sau Chîné, și nici pe cel al doctorului N. Quinezu nu-l vom ortografa Chînezu, cu toate că așd se rostose.

Pe Charles-Quint îl vom traduce prin Carol Quintu; iar cvinta din jocul pîchet o vom asterne pe hârtie când quîntă, când cvîntă, ba câte-odată și chîntă, desi în cazul din urmă ar putea fi confundată cu una din accesibile tusei.

Der, în „Partide politice și clase sociale” — o carte eminentă mersieroașă, — d. D. Drăghicescu nu-l mai slăbește pe acel aui.

D-sa scrie: equitabîl, equitabîl sociale, equivalențîi dintre cetățenîi și pune chiar următoarea întrebare (citez, nu inventez !):

„Equitabîl este egalitate sau equivalențî?”

Păcat că Anton Bacalbașa e mort. Dacă trăia, Tony i-ar fi dictat d-lui Drăghicescu următoarea propozițiune: „Echilibrul între un echipaj al micului echipament este echivalent cu un echinox echivoc?”

Propozițiunea aceasta poate n'ar fi avut mai mult sens — logic și sociologic — decît cea a d-lui D. Dr.; în schimb însă privirile noastre s'ar fi delectat cu un număr mai mare de qui-uri:

equilibru, equipaj, equipament, equivalent, equinox și equivox.

B. L.

larăși plouă

Buletinul Institutului meteorologic central vestește: „Cerul este posomorât pretutindeni. ploa au căzut... Vânturî tari au suflat dea NE și E. Temperatura e în descreștere simțitoare. În părțile muntoase din Moldova, în Bucovina și în nordul Basarabiei termometrul s'a coborât până la minus 3 gr.

Ursuzăle, Lapoviță, Fascism, Găloșii lăpăe și fluieră. Lignitul fumegă și înacă. Hainele se ferălesc. Pe o vreme ca aceasta (fără însă de criza valutară de acum: lei în țară și șăur la 8 și trei sterturi), s'a scris Nemțeanu lamentațiile în stil biblic:

„Vai, Doamne, tare sunt plîcîșit și amărit. Vai tare sunt plîcîșit și amărit. Sânt plîcîșit și amărit. De par'că aș fi înghîțit un actor de provincie, neras de trei săptămîni.”

Sufletul meu, o Doamne, este o edmară în care sunt morcovii și o umbrelă ruptă și-o cutie de pălării defăințată.

Și prin sufletul meu, Doamne, șoareci plîmbă speriați culoarea ploilor de toamnă...

Și'n sufletul meu, Doamne, îmi îndămpin, ca dintr-o ușă deschisă 'n întineric, miroas de pâine oțetă, de ghețe mucește și de unt rănced.

Și sus, prin ungherele sufletului meu, Doamne, tremură muște prăfuite în fire de pălăjen tremurătoare.

Așa sunt eu, Doamne, eed așa sunt eu azi. Și cred că și'n sufletul tău, Doamne, sunt morcovii și umbrele rupte și actori nerași — fîind-că, altminteri, n'ar ploua așa de cenuș.

Și'n sufletul tău, Doamne, eed ghețe fără tocurî și muște prăfuite, fîind-că, altminteri, vântul n'ar eguidi ferestrelor ca un bețiu ce amenință aerul cu pumnul.

Vai, Doamne, și ce faci Tu p'asa vreme în cer? Că noi tare mă căscăm, mărte Doamne, eed, tare mă căscăm. Și ni se umple ochii de lacrimi. Și după ce-am căscat, Doamne, iar căscăm, eed, iar căscăm și clămpănim din fclci, ca ogariți cînd prind mușca din sbor.

Vai, Doamne, tare sînt amărit și plîcîșit. M. H. R.

Teatrul sârbesc

Un ziar din Londra, publică prin condeiul corespondențului său din Belgrad o scrisoare interesantă asupra „noiei mișcări teatrale din Serbia”.

Teatrul sârbesc își are obârșia din secolul XVIII, cînd în Becklirc, Versch, Panclora s'au înființat primele trupe ambulante. Trupele aceste de teatru compuse în mare parte din diletanți bogali, comercianți bogali și proști, jucau la început numai pîese populare, cu subiecti ușor, ferindu-se să facă propagandă ideii sârbești, deoarece Ungaria de atunci persecuta pe slavii de sud. La 1850-51, s'a înțeghebar la Belgrad primul „teatru”, — într-un hotel garni, iar cel dintîi teatru stabil, s'a clădit la 1869 de Voevodul Mihail Obrenović, care a sprîjinit cu dăruire teatrul sârbesc. Repertoriul acestui teatru s'a recrutat din pîese populare, cu cântec și dansuri naționale — și până în anul din urmă, teatrul divaga în primitivism, de care n'a scăpat decât la începutul anilor 1898, cînd s'a luat în hotărîre restructurarea teatrului. De-atunci Teatrul sârbesc a făcut enorme progrese pe terenul teatral. În anul trecut s'a terminat clădirea noului Teatru Național din Belgrad, iar atele se susțir: de Stat în Ueskue, Niș, Laibach, Spalato și Zagreb. Conducerea teatrelor o are în calitate de inspector general profesorul Milan Groll, iar Opera o conduce d. Stanislav Brinicki; dramaturgul teatrelor este d. Predici. Secretarul Operei este d. Theodor Manolovic, distinsul poet modern al sârbilor, cunoscut și în literaturile europene.

Teatrele sârbești joacă mai ales pîese clasice. Shakespeare, Molière, Goldoni, Goethe. Dintre autorii sârbi, se mențin pe așis lucrările marului poet, mort în 1910 Laza Kostic; Muzim Cerinjetic, piesă în genul lui Cyrano de Bergerac; o altă dramă cu subiect din epoca lui Iosif al II: Pera Segedinac, este asemenea o pîeskă de aia a lui Costis. Actualmente s'ribit au un nou autor: Bronislav Nusic, azerist general al ministerului de instrucție, care este un fin umorist și cunoscut publicist.

Cercului conducătoare ale literaturii sârbești s'a frământat cu ideea înființării unui nou teatru modern la Belgrad, care să a fi înțit astă-toamnă, înscind în repertoriul lui pîese de Shau: (Pygmalion); Wilde (Salome), Karol Capek (genialul poet cel, a cărui piesă Iur, a fost reprezentată în multe teatre străine cu un deosebit succes).

Sărbătorirea lui Petofi

Centenarul lui Petofi, dă prilej propagandei ungare ca să-și mobilizeze toate forțele. Sărbătorirea memoriei lui Petofi este și cultul fantastico-istoric visuri imperialiste pe cari le aveau odinioară Ungurii și este lucru știut, că Ungaria face toate sforțările, ca să „recăstige” ce a pierdut în pămînt... cu simpatii. Expoziția pictorilor unguri din Stockholm și a artiștilor în Veneția, cum și celelalte expediții ale propagandei în Elveția și Germania n'a avut succesul dorit. Ungurii se gîndesc prin urmare, să acopere scopurile lor politice, ascunzînd planurile țînute... sub memoria luminoasă a marului poet Petofi, unui dintre cei mai mari lirici al lumii. Petofi este intr'adevăr azi o glorie a literaturii universale, și noi, românii, avem o deosebită stimă pentru sufletul erupțiv și înfăcșurat de libertate al marului poet. Centenarul lui, pentru noi, nu este un prilej de bîrfire a tot ce este ungurec — dimpotrivă, ne gîndim, că dacă ungurii ar avea mai puțin poezie de talia lui Petofi, s'ar cumiți în romanticele lor călătorii și în loc de a se servi cu totul tradiționalismului filozofic, ar contribui și dănsii, la eluțarea unei noi concepții civilizatorice.

Sărbătorirea aniversării a 100 a nașterii lui Petofi, este după cum am spus, un prilej pentru unguri, ca să dovedească lumii că au omenii mari. Serbările literare urmează în Ungaria.

La noi, guvernul, cu o prudență care-l onorează, a admis sărbătorile culturale din Sighisoara, unde a murit poetul, pe câmpul de luptă. La Berlin propagandistul ungar profesorul universitar Robert Gragger, creatura lui Apponyi, a aranjat asemenea un festival, Petofi, la care a asistat cel mai select public german. Iar la Paris, președintele ungarilor, cunoscutul publicist Jean de Bonaffon, se trudește cu un grandios festival literar, în amintirea lui Petofi, care va avea loc în anul acesta, colaborînd cel mai de seamă artiștii ai Comediei Franceze și scriitorii de frunte ai Franței.

Iar acum societatea Petofi din Budapesta, a hotărât că va publica poeziile lui Petofi în toate limbile europene. Până acum s'au tipărit aceste versuri în limbile: franceză, germană, italiană, engleză, sârbească și spaniolă, urmînd în lunile viitoare și altele. Înregistrăm și ne întrebăm: dar noi? Avem pe-ur Eminescu, Coșbuc, Caragiale, Vlahuță... Cine se gîndește să le tipărească în toate limbile străine operele lor, cînd nici românesc nu sunt suficient tipărite...

Cărți și Reviste

Filozofia românească

Este titlul unui volum, apărut în editura Caselor Naționale. Autorul cărții, d. Marin Ștefănescu, profesor la Universitatea din Cluj, ne este cunoscut prin o sumă de cercetări publicate în reviste, cu deosebire în „Cele trei Crîșuri” din Oradea-Mara.

Cartea aceasta — care atîr prin dimensiunile ei (330 de pagini în octavo mare) cât și prin caracterul ei larg-îmbrățișător, a înspăimîntat încă de numeroase complicități, — e totuși o carte susceptibilă încă de numeroase complicități.

Astfel în partea rezervată filozofiei românești contemporane lipsește un capitol care se cuvenea să fie consacrat lui Gheera autorul acelei minuni etico-estetică care se chiamă „Judecata posterității și judecata contemporanilor”.

La cele 7 sub-capitole cari formează „Filozofia românească în secolul XIX” trebuia să se adauge un al optulea închinat lui Barasch, dintre ale cărui studii filozofice și sintetice, d. Marin Ștefănescu ar fi putut găsi, în lucrarea d-lui M. Schwarzfeld (Dr. Iuliu Barasch, omul, opera, bucută altele) următoarele studii: descrieri, învîntămînt și sfaturii. Ce este viața? Unitatea în creație. Intelusul organismelor. Schimbarea ca lege fundamentală. Rolul asimilațiunii. Liberul arbitru. Triumful ideii. Miștinea omului. Viața națiunilor și înțelesul ei. Ce e sufletul. Concepția nemuririi. Reînvierea popoarelor. Decadența religiei din lumea veche. Contra scepticismului. Meditații filozofice la fîntul anului. Instinctul amorului. Tineretea și bătrînețea. Geniul omului. Dumnezăria, Natura, Credința, Morala-educăția, Frumusețea, etc.

În suplimentul bibliografic al cărții d-lui Marin Ștefănescu nu înțalim lucrările pozitive ale doctorului Zeslin; nu vedem pomenit cercetarea doctorului Ion Fulger: „Sphoza”.

Nu sunt amintite nici în volum studiile d-lui Henric Săneleavici, despre care d. Marin Ștefănescu n'a luat directă cunoștință, ar fi putut să aște cuprinsul lor măcar din rapoartele făcute de d. P. P. Negulescu Academiei Române.

Și se poate oare ca, — pomenind de critici literari, teoreticieni și răspânditori de doctrine, — să omiți numele d-lui G. Ibrăileanu, autorul Spiritului critic în cultura românească? Dar acestea sunt șicane biografice.

Într-unul din numerele viitoare vom releva, asături de câteva erori de gîndire și interpretare, înșelăciunile bune ale acestor importante cărți.

A. Truda

Cugetul Românesc

Bătăia — pe care d-niș magistrați la Casația, consilieri de Curție, decani de barouri și directori ai statisticilor vor s'o întroducă în legislația românească — a fost epocă descrisă, în niște note asupra închisorii Văcărești, de către Tudor Arghezi (Cugetul Românesc, No. 8, pag. 531—539). Iată un pasaj din acele note:

„Indiferent dacă răspunde sau nu, indiferent de ce răspunde și de felul cum răspunde, nou venit este, în sfîrșit, bătut în calitate de nou venit iar recidivistul în calitate de recidivist. Bătăia consistă într-un asortiment de palme dîștate, trimise în figura clientului cu îndoielul efort al brațului și al pieptului ce-l împinge. India palmă este expediată cu o mare putere mecanică pentru motivul că individul se găsește scut în închisoare. A doua palmă e puțin riguroasă al celei dintîi. A treia palmă este dată pentru că pîlmuitul s'a ferit. A patra palmă rectifică pe a treia. A cincea palmă este chemată de a patra. A șasea palmă stabilește ritmul și cu douăsprezece palme se obține simetria.

Incluzi Directorului au jucat rolul bozului blîndat, nasul rămînea vîndat, îndăgărat și strînit. Închisoarea are în fund o infirmerie.

Un tânăr stă, îmbrăcat corect, chiar cu oarecare lux, într-un costum de mîdase cănepe, se afirmă la interogațoriul conșabil într-o bancă și își arată în termeni politicoși mîrarea ce se găsește arestat. La primirea celei dintîi palme figura lui fînd, încadrată de procesiunea lungă a hoților de bunămare, exprîmă o stupefacție negrădită. Creuze că e o eroare. După a doua palmă, dată cu răgazul necesar indicației că nu trebuie să se mai înșete, el izbucnește în hohotul de plîns al trimis descădășit, și în acest moment cumpul și ea o supremă chemare de lașă, sufletul lui, strîns pînd la botice, îngînd cu vîndul Mamă!

Resticțianul care se găsește în d. Corneliu Botez, și cunosătorii (mai mult sau mai puțin diletanți) în ale literaturii cari se află în d-niș Vespasian Ebriceanu, Matei Bals, Al. I. Opreșcu, V. Mavrodineanu, T. Scriban, C. S. Balan, Dem. I. Stoianescu, I. B. Georgescu și E. C. Decusar, după ce vor fi gustat sobrietatea și s'omblu rîndurilor de mal sus, sânt rugați să mediteze următoarele: „Dacă așa stau lucrurile în închisorii acum cînd bătaia nu e permisă, ce va fi — sfințe D-zeule! — cînd bătaia s'e va da un fundament legal?”

Literatură în Esperanto

După circularea din Bérard, publicată la 3 Iunie, prin care Ministrul Instrucției din Franța, s'a pronunțat brusc împotriva limbii „auxiliare”, esperantistii nu s'au lăsat bătuti. Înaintînd prin bunul lor amic, Dr. Privat un memoriu Ligii Națiunilor. (L'Esperanto Comme langue Auxiliaire internationale), ajuns în discuție la 14 Septembrie 1922, au reușit totuși să asigure în favoarea acestei limbi: curiositatea lumii intelectuale. Propaganda esperantistă întrece azi spațiul unei coloane de ziar. Este interesant însă, că în timpul ce limbile vechi și occidentale se trudec să cucerească timpul uman al lumii, limba doctorului Zamenhof își face ușor de tot acces.

Comitetul central esperantist, acum realizează și un alt plan intelectual: popularizarea literaturilor străine. Internacia Mondlitteraturo este titlul noiei publicații, care răspîndește în sute de mii de exemplare literatura universală. Primele volume au apărut: Bolnavul închinat de Molière (La malisauzo pro Imago), Chamisso, Hermann și Dorothea de L. W. Goethe, Prof. Dr. Joh. Dittler, Ernst Jahn: Povesti alveciene; iar în vremea din urmă tipărește năvelele celebrului scriitor bulgar G. P. Stamatov și legendele poetului polon: Niemcewiski; Internacia Mondlitteraturo va publica și lucrările poetilor români, și după cum auzim d. Tiberiu Morariu, un poem român-esperantist, preparat și traducere în Esperanto din autorii români.

Muzică

Festivitățile din Bayreuth vor începe din nou, după o pauză de zece ani, în vara anului 1924. Se știe, că la Bayreuth există pentru cultul muzicii wagneriene un teatru anume clădit, pe a cărui scenă se înșeau în fiecare an cele mai strălucite festivități muzicale. Era o deosebită cinste pentru fiecare națiune ca la acest teatru să fie învîlțat cântăreții ei și că cânta, și după cum știm, România a reușit marii succese pe vremuri cu debutul pe această scenă a d-lui Gh. Popovici-Bayreuth, actualul director al Operei Naționale din Cluj.

Festivitățile muzicale din acest an ce se vor ține la Bayreuth, încep cu Parsifal și va fi luat în program ciclul Nibelung și Maestrul cântăreții din Nürnberg. În teatritile teatrului wagnerian din Bayreuth s'au început sub conducerea lui Siegfried Wagner.

Lamura

În „Cronica pedagogică” a numărului 9 anul III, revista „Lamura” consacra un articol lui Caragiale cetitor al Bibliei: „Cineva în Adevărul Literar povestește că era un cetitor credincios al Bibliei!”

Așa începe Lamura. Da, dar vezi că acel cineva are un nume, și acest nume nu-l un nume ruginos! Îl chiamă doctorul Ad. Stern. E unul din marii noștri memorialiști și e un puternic traducător și comentator al lui Shakespeare.

Foala tinerimii

Nu știu dacă din întâmplare ori înadins Foala tinerimii, în numărul ei dela 1 Noembrie 1922, a pus nu departe una de alta bucută din Radu D. Rosetti și François Coppée. Portretul premiatului Academiei Române seamănă de minune cu cel al răsposatului academician francez. Și scrierul lor e înrudit. Poate de acela, Rosetti a și tradus unele poeme din François Coppée.

De astă dată Radu D. Rosetti ne surprinde cu amintiri bătrînești, în cât mai să-l confundăm cu cetali Radu Rosetti, autorul poezilor moldovenești.

„Pe vremea mea” este învîlță schiță plină de îndușoșoare aduceri-aminte a lui R. D. R. Iată un pasaj din acea schiță:

„Unde sunt și anticarii, celebri anticarii înșirați de-a lungul Bulevardului, cu dulapurile lor prăpădite, cari cu adăpostul căut amăr de ani cărțile noastre ciordite dela școală și vîndute pe nimic? Ia gonit și pe ei „civilizația” — s'au mutat în prăvălii cu vitrine bogate, — pe locul închiriat odată lor, s'a înșina o grădina frumoasă, dinaintea căreia trece tramvaiul electric, care a spart fundul Bulevardului de atunci, ajungînd pînd aproape de Obor.

În fugă a trîntit și Vulturul așezat acolo, după ce fusese luat din grădina Episcopiei, și făcî loc altor două mîndre statui cari s'au învîlțat de curînd.

„Grădina Episcopiei” am șis. Imaginația mi-o evocă așa cum era cîndva cu zidurile de roșu din spațiile ei netăpărite. Au încă refrenul: „Dați un leu pentru Atena!” Atenul s'a învîlțat mîndru. Eazaru, inițiatorul clădirii, a murit odîndu-și virul cu ochii; dar de pe tribuna măretului edificiu nu se mai auz glasuri calde, ca pe timpul cînd Atenul se afla la gura Cîrmegului, acolo unde e acum Teatrul Liric, entuziasmul a pierit.

Și iată alți amintiri. În locul ochiului Atenul se predau lecțiile Conservatorului de declamație. Parcă dînd pe înșăcărul Velecu — mori și el — învîndă generația de tineri din care făceau parte Leonescu, Toneanu, Brezeanu și alții.

Și lipi de Atenul, erau Tribunalele, într-o chinchină dărăpănată, înșina de a se muta în splendida clădire numită azi Palatul Justiției.

Ce tîndr sunt și despre câte pot să spun pe vremea mea. Pe vremea mea... Căel Victoriei și ficea Podul Mogoșoaiei; Gărei de Nord, Gara Tîrgoviste; Infanteriștii erau bolezăși Curcani.

Pe vremea mea... la Tipografia Cucu și Românul, îndrepta un biet om mașina cu care acum se joacă motorul dela rătăcirea „Universului”; Berării Cooperative și zicea Falcowski; și acolo se învîndeau să trîndărească Hiorași; pe la gazele scrierii Rosetti, Kogălniceanu, Eminescu, Odobescu, Alceanari.

Orfeu era și el... pe vremea mea; La Teatrul Național, neluminat încă cu electricitate după ce se deschisese capacul planșatului, ca să se lase jos policăndrul (dispărut și el) jucau Parsifal, Mito, Iulian, Manolescu.

Prin plasticul imaginilor pot urmări vizual drumurile, satetele rari, orașele (donă-tref) prin car cîntă El — rătăcitorul fără acoperș — printre aceleaș lume oropsită, atunci ca și acum. Și sufletul trîpăit și a mai înșit, te cuprînde tristetea, dînd peste toate urmele Lui nume de golu unul cuti dema de un Baal, or Molocho, împlînit de proștii unui formalism riguros — învîlțat biții pelerin veniți din toate părțile lumii nu gîlesc nimic din lăbură mult căntată, ci sunt hărțuți de negustorii de cuculii și tenicarii pașăi.

Rămîi cu impresia desădășit că e arie cel ce a pierdut credința și care în nostalgia salvării nu e arie mîntuirea venind pe urmele lăburilor lăștor.

D. Buzatu, cu drag și muncă, a căutat — ruginiți și dăruți — să traducă în limba românească fraza monotona și jalnică a autorului, folosind mîmura citatelor egocentrice de credință din biblie lui Șarban.